

Parti Değerlendirilmesindeki Kıstaslar

Türkiye’de mevcut partileri çok yönlü bir değerlendirmeye tabi tutmak, memleket şartlarının bir zaruretidir. İndî ve sathî görüşlerle, bir partinin sadece belirli bir yönünün nazara verilmesi, mübalağalı bir şekilde fazla büyütülmesi ve bir sıfatın abartılması, parti değerlendirilmesinde yanlış bir kıstastır. Her partiye bir bütün olarak bakılmalı ve bütün vasıfları üzerinden bir değerlendirme yapılmalıdır.

Partilerin genel değerlendirilmesinde şu ölçülerin belirtilmesine ihtiyaç vardır:

Evvela, milletin menfaatlerini şahsi menfaatlerine tercih eden, örf, âdet ve manevi değerlere saygılı, millet çoğunluğunun teveccühüne mazhar olan bir partiyi tercih etmek aklın gereğidir.

Ayrıca, bir partinin iyi tarafları, hatalarına üstün geliyorsa, o parti müsbet partiler kategorisinde değerlendirilmelidir. Bununla beraber, hatasız bir parti veya hükümet muhaldir. Bir tek insan bile hata ve kusurlardan arınmış olmazken, değişik meslek ve meşrep sahibi insanlardan meydana gelen bir teşkilat ve bir cemiyet, nasıl tamamen hatasız ve kusursuz olabilir? Hiç hata ve kusuru olmayan bir parti ve hükümet isteğinde bulunmak, olmayacak şeyi istemek, yani, muhali talep etmektir. Kusursuz hükümet talebinde bulunan bir kimse bin sene de yaşasa, gelecek hiç bir parti ve hükümet beğenmeyip onun aleyhinde bulunacaktır. Onun için *“hatasız hükümet”* yerine *“en az kusurlu hükümet”* isteğinde bulunmak, en akli ve mantıklı olan yoldur. Buna *“ehven-i şerri ihtiyar”* denir. Bu prensibin lüzum ve zarureti Münâzârat isimli eserinde Bediüzzaman şu şekilde izah etmektedir:

“Zerrâtı günahkârlardan mürekkebe bir hükümet tamamiyle masum olamaz. Demek nokta-i nazar, hükümetin Hasenâtı seyyiatına tereccühüdür. Yoksa seyyiesiz hükümet muhâl-i adidir. Ben öyle adamlara anarşist nazarıyla bakıyorum. Zira onlardan birisi - Allah etmesin- bin sene yaşayacak olsa, âdeta mümkün hükümetin hangi suretini görse, hülya ile yine razı olmayacak, şu hülyanın neticesi olan meylüttahrip ile o sureti bozmaya çalışacaktır.” [1]

Parti değerlendirilmesinde üzerinde duracağımız **diğer bir ölçü** de *devlet yönetiminde liyakat, meharet, adalet, kul hakkına riayet ve müdebbirlik sıfatıdır*. Mesela: Bir gemi sahibi, seçeceği kaptanda pek çok özellikler aramalı ve kaptan seçmekte ki kıstasları çok yönlü olmalıdır. Kaptanın sadece bir sıfatı tercih sebebi olmamalıdır. Kaptanın ehliyeti, gemiyi kullanma mahareti, tecrübesi ve motor

aksamını anlamakta derinliği, basiret ve feraseti, sıhhatının mükemmelliği, sabrı ve meşakkatlere dayanma gücü, irade ve ciddiyeti, vazifesindeki samimiyet derecesi dikkate alınmalı ve bu sıfatlar üzerinden genel bir değerlendirmeye gidilmelidir.

Kaptan, *esen rüzgârın ve bulutun lisanından anlamalıdır*. Kaptan, havanın durumunu ve ne getireceğini idrak eden, işine ehil, müdebbir bir insan olmalıdır.

Kaptanın elbette ki dindarlığı ve samimiyet derecesi de araştırılmalıdır. Ancak, kaptanın, mukaddesâtı makam ve arzularına alet edip etmediği de dikkate alınmalıdır. Kaptan, gemiyi Kâbeye götürüleceğim diye Batum'a da götürülebilir, yahut geminin komuta dairesini vatan hainlerine ve anarşistlere kaptırabilir. Bu hususta çok dikkatli olmak gerekir.

Nasıl ki, evlenmek isteyen bir genç, hususi hayatının direği ve çoluk çocuğunun tahassungahı olan hanesine getireceği müstakbel eşini seçerken araştırarak, soruşturarak ve evleneceği kadın hakkında malumatlarını yoğunlaştırarak bir karar verecektir. Kadının iffet, ciddiyet, salahat, tesettür, ahlâk, anlayış, nezaket, ev işlerine vukufiyet, şefkat, fedâkarlık ve sebatkârlık gibi vasıflarını dikkate alacak, bunlar ışığında tercihini belirleyecektir. Onun sadece bir yönüne bakarak tercihini yapan genç, aldanabilir, yahut aldatılabilir.

Ceylan gözü, insan gözüyle kıyas edilirse, belki insan gözünden daha güzel görünebilir. Ama bütünüyle bir insan ile bir ceylan kıymet bakımından mukayese edilirse, aradaki fark kendiliğinden ortaya çıkar.

İşte partilerin tercih edilmesinde de çok yönlü araştırma yapılmalıdır. Evet, *memleketin maslahatını dikkate alarak bir partiyi iktidar yapmak, bu milletin asli vazifelerinden biridir*. Elbette ki hizmete talip partilerin durumlarını geniş bir muhteva içinde incelemek, muhtelif cihetlerini belirlemek, hizmetteki şevk ve arzularını, cesaret ve ciddiyetlerini, vazife anlayışlarını, icraatlarını, millete karşı samimiyet ve tutumlarını araştırmak; bir vatandaşlık hakkıdır ve aynı zamanda vatani bir vazifedir.

Sanatta öncelikle maharet aranmalıdır. Bir insanın bir sanatta ehliyetli olması, diğer sanatlarda da ehil olmasını gerektirmez. Bir vasfı mükemmel olan insanın, bütün vasıfları da mükemmel demek değildir. Mükemmel bir doktordan mahir bir kimyager olması beklenmemelidir. İnsan, hangi sıfatını ve kabiliyetini geliştirmiş, hangi sahada çalışmışsa o sahada söz sahibidir. Nitekim dinimiz, vasıflı ve işine ehil insanların, millet hizmetinde tercih edilmelerini nazara vermektedir. Hz. Ebu Bekir (r.a.) gibi en seçkin sahabilerin de katıldığı "Zatü's-Selâsil Gazvesinde" Resûl-i Ekrem Efendimizin, daha yeni Müslüman olmuş, fakat harp sanatını iyi bilen Amr İbnü'l-As'ı kumandan tayin etmesi; aynı şekilde, Efendimiz'in (s.a.v.) vefatından kısa zaman önce Suriye üzerine yapılacak bir sefere bütün sahabeler arasında Üsâme Bin Zeyd'i ordusuna kumandan tayin etmesi, vazifelerde salahattan çok, maharete önem verildiğini göstermektedir. Demek ki, emaneti ehline vermek çok mühimdir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur: "*Gerçekten Allah size, emanetleri ehlinize*

vermenizi, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman, adalatle hükmetmenizi emreder.”[2]

Peygamber Efendimiz (a.s.m) de şöyle buyurmaktadır:

“Emanet kaybedildiği zaman -işler ehli olmayanlara verildiği zaman- kıyâmeti bekle.”

Yukarıda bir partide bulunması gereken temel özelliklerden bahsedildi. Bununla beraber bu kıstaslara uymayan bir partiye oy vererek yanlış tercih yapan müminleri hatalı görmek, onlara kin ve düşmanlık beslemek, hatta tekfir etmek de en azından insafsızca bir davranıştır. O mü'min kardeşimiz isabetli bir karar vermemiş ise, nihayet bir rey hatası yapmış olur. Bunu büyütme, bu yüzden ona kin ve adavet beslemek ne İslamiyet'e ne insaniyete ve ne de vatanperverliğe yakışır. İslamiyet'te Allah için muhabbet etmek ve yine Allah için buğz etmek esastır.

Maalesef geçmişte olduğu gibi günümüzde de bu büyük esastan sapma gösteren bazı kişiler, düşmanlık ve muhabbetlerinde siyaseti esas almakta ve kendi partilerine rey vermeyen müminleri haksız, kendi partilerine oy verenleri haklı görerek müminleri tezyif etmektedirler. Bu büyük bir hata ve zulümdür. Bediüzzaman bu tehlikeye şöyle dikkat çekmektedir:

“Sakin, sakın! Dünya cereyanları, hususan siyaset cereyanları ve bilhassa harice bakan cereyanlar sizi tefrikaya atmasın. Karşınızda ittihad etmiş dalalet fırkalarına karşı perişan etmesin! Elhubbufillâhi velbuğzullâh düstur-u Rahmanî yerine, (el'iyazü billah) elhubbu fissiyâseti velbuğzulissiyâseti düstur-u şeytanî hükmedip, melek gibi bir hakikat kardeşine adavet ve el-hannas gibi bir siyaset arkadaşına muhabbet ve tarafdarlık ile zulmüne rıza gösterip, cinayetine manen şerik eylemesin.”[3]

Üstad, başka bir eserinde de tüyler ürperten bir gerçeği şöyle ifade eder:

“Cây-ı dikkat bir hâdise: Bir zaman, bu garazkârane tarafgirlik neticesi olarak gördüm ki: Mütedeyyin bir ehl-i ilim, fikr-i siyasîsine muhalif bir âlim-i sâlihi, tekfir derecesinde tezyif etti. Ve kendi fikrinde olan bir münafığı, hürmetkârane medhetti. İşte siyasetin bu fena neticelerinden ürktüm, 'Eûzü billahi mineşşeytani vessiyase' dedim, o zamandan beri hayat-ı siyasiyeden çekildim.”[4]

Hâlbuki siyasi tercihleri farklı olsa bile, insanların birbirini sevmeleri için birçok sebep vardır. Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati şöyle ifade etmektedir:

“Her ikinizin Hâlıkınız bir, Mâlikiniz bir, Mabudunuz bir, Râzıkınız bir.. bir bir, bine kadar bir bir. Hem Peygamberiniz bir, dininiz bir, kıbleniz bir.. bir bir, yüze kadar bir bir. Sonra köyünüz bir, devletiniz bir, memleketiniz bir.. ona kadar bir bir. Bu kadar bir birler vahdet ve tevhide, vifak ve ittifakı, muhabbet ve uhuvveti iktiza ettiği ve kâinatı ve küreleri birbirine bağlayacak manevî zincirler buldukları halde; şikak ve nifaka, kin ve adavete sebebiyet veren örümcek ağı gibi ehemmiyetsiz ve sebatsız şeyleri tercih edip mü'mine karşı hakikî adavet etmek ve kin bağlamak; ne kadar o rabita-i vahdete bir hürmetsizlik ve o esbab-ı muhabbete karşı bir istihfaf ve o münasebat-ı uhuvvete karşı ne derece bir zulüm ve i'tisaf olduğunu; kalbin ölmemiş ise, aklın sönmemiş ise anlarsın!”[\[5\]](#)

Peygamber Efendimiz (asm.) adavet ve kinin kötülüğünü ifade için şöyle buyurmuştur:

“Birbirinizle kinleşmeyiniz, hasetleşmeyiniz, birbirinizden yüz çevirmeyiniz. Ey Allah'ın kulları! Kardeş olunuz...”[\[6\]](#)

“Müslüman kardeşine hakaret etmesi, kişiye kötülük olarak yeter.”[\[7\]](#)

İmam-ı Gazali Hazretleri de şöyle buyurmaktadır: *“Aklın kemali, imandan sonra insanları sevmektir.”* Zira, insan, umum aleme sultan ve halife olarak yaratılmıştır.

Elhasıl, sebep ne olursa olsun müminlerin birbirine kin beslemeleri dinen, aklen ve vicdanen çirkin ve merduttur.

Evet, birlik ve ittifakı sağlamanın yegane çaresi: Müslümanlar arasında muhabbeti tesis etmek, maddî ve manevî terakki için azami gayret göstermektir. Bu hususta takip edilecek yolu Bediüzzaman Hazretleri şöyle ortaya koyar:

“Bizim düşmanımız cehalet, zaruret, ihtilaftır. Bu üç düşmana karşı

sanat, marifet, ittifak silahı ile cihad edeceğiz”[8]

Böylece, milletimizi mahv ve perişan edip zillete düşüren bu büyük düşmanlarımıza karşı üç elmas kılıçla mücadele edip milletçe zilletten izzete, tedenniden terakkiye, cehaletten, irfan ve marifete, ittifak ile de ittihada yükseleceğiz. Bediüzzaman Hazretlerinin dediği gibi;

“İttifakta kuvvet, ittihadda hayat, uhuvvette saadet vardır.”

İttihad ve uhuvvet, fertler arasındaki muhabbet ile olur. Ancak o muhabbetle umumi muhabbet ve cazibe meydana gelir. Şanlı ecdadımız, yukarıda zikredilen üç büyük düşman ile mücadelesinde muvaffak olarak asırlarca tevhid bayrağını dünyanın bir çok yerinde dalgalandırmışlardır. Bizler de şanlı ecdadımızı örnek alarak, birlik ve beraberliğimizi muhafaza edip, memleketimizi parçalamak isteyen dahili ve harici düşmanlara karşı çok dikkatli ve uyanık olmalıyız. Bediüzzaman Hazretlerinin

“Milliyetimiz bir vücuttur. Ruhu İslâmiyet, akli Kur’an ve îmandır.”[9]

sözüne kulak vermeliyiz.

[1] Şualar.

[2] Nisa Suresi 4/58.

[3] Kastamonu Lahikası.

[4] Mektubat.

[5] Mektubat.

[6] Buhârî, Edeb, 57; Feraiz 2; Müslim, Birr, 23; Tirmizi, Birr, 24.

[7] Müslim, I, 32.

[8] *Divan-ı Harb-i Örfî*, s.15.

[9] *Tarihçe-i Hayat*.